

Szerkesztői jegyzet

Ülök a villamoson. Csöng a telefonom, ismeretlen szám. – Vanda vagyok, de nem a T-Comtól – mondja egy csengő női hang. – A Pesti Barnabásból, emlékszik rám? Április végén lesz a 25 éves érettségi találkozásunk. Szeretnénk meghívni. – Zavartan hallgatók. Érti a bizonytalanságom, és megemlíti néhány nevet az osztályból, majd bemondja az akkori osztályfőnök nevét is. Aha. Kezdek képbe kerülni. Rájövök, melyik osztályról van szó. Azzal teszem le a telefont, hogy megnézem a programjaimat és ígérem, hogy visszajelek. Kinézek az ablakon, látom a csendesen hömpölygő Dunát. Egyre világosabban emlékszem az osztályra, amelyre Vanda hivatkozott. Az itt tanuló diákokat tanítottam és érettségiztettem utoljára dráma- és színháztörténetből ebben az iskolában.

A meghívás felelevenítette bennem a '90-es évek elejét és a drámatagozat elindításának körülményeit. Azt a sajátos helyzetet, hogy miként lehetett – mintegy magánkezdeményezésként – egy élelmiszeripari szakközépiskolában és szakmunkásképzőben olyan gimnáziumi képzést elindítani, amelynek nincs köze az iskola addigi profiljához. Kelltt ehhez az akkori oktatásirányítás autonómiát elfogadó személete, „átmenetisége”, a diákok szakképzés iránti érdeklődésének és a középiskolai korosztályok létszámának csökkenése. Nem volt egyszerű feladat az iskolavezetőséget és a tantestületet meggyőzőm arról, hogy az iskola számára jó lesz a profilváltás. Végül azzal sikerült a kétségeket eloszlatni, hogy nincs szükség forrásbevonásra, mert a van felszerelt színháztermünk, és bevállaltam azt is, hogy a drámatagozat mellett egy biológia–kémia (ilyen szakosok voltak többségben a vezetőségben) tagozatos gimnáziumi osztály diákjait is összeverbuválom. Mindkét osztály összejött. Ennek ellenére a tantestület kényszeredetten fogadta a vezetőség döntését. „Mi az már, az iskola egyik igazgatóhelyettesének hobbija válik az intézmény profiljává?” – vélekedtek. A drámatagozat fennállásának közel 20 esztendejét végig kísérte ez a kételkedés, kiegészülve azzal a véleménnyel, hogy nehéz ezekkel a drámás gyerekekkel, mert – ahogy a az egyik tantestületi szószóló fogalmazott – túlzottan öntörvényűen viselkednek.

Késve érkeztem az osztálytalálkozóra. A diákok már a színházteremben voltak, és éppen véget ért az a körkérdés, amelyben mindegyikük néhány mondatban beszámolt az elmúlt 25 évről. Csak négyen voltunk tanárok. Irma néni, az osztályfőnök, Kati néni, a matektanár és Balázs, a közkedvelt drámatanár. Rég jártam a színházteremben. Több mint 30 éve a Jibrakinak nevezett színjátszókör diákjainak közadakozásából, az akkori igazgató jóvoltából két tanteremből alakították ki. Felszereltsége (reflektorok, fényerőszabályozó, függönyök, hangosítás) még ma is használható, de látszik, hogy legalább 15 éve megállt az idő. Új fejlesztés nem történt. De miért is történt volna? A gimnáziumi képzés, a drámatagozat már a múlté. Lementünk az iskola Eiffel-oszlopokkal díszített, patinás udvarára. A szokásos közös fotók után egy közeli kisvendéglőben előre rendelt vacsora kíséretében folytatódott az emlékek és élmények felidézése.

A vacsorán jó néhány diákkal sikerült személyesen is beszélnem. Az egyikük beszámolt arról, hogy önálló sörfőzdet vezet, hozott is kóstolnivalót. A másik arról mesélt, hogy utazási vállalkozása van, amelynek keretében a Dunán hajón érkező külföldi turistáknak szervez városlátogatást Budapesten. A harmadik elmondta, hogy sokáig a gyerekvédelemben dolgozott, és mostanság módszertani tréningekkel segíti a kollegáit a leszakadó, hátrányos helyzetű gyerekek képzésénél. A negyedik a Médiahatóságnál végzett jogi munkájáról adott számot. A következő diák Németországban, egy szállítmányozási cégnél dolgozik és csak az érettségi találkozó miatt jött haza. Volt, aki arról számolt be, hogy a zuglói Waldorf tanára, és a közeljövőben igazgatója lesz, másikuk önálló vállalkozóként mosodát üzemeltet. A főszervező Vanda több lábon áll, pénzügyi és gyermeknevelési tanácsadóként is dolgozik, az osztály talán legcsendesebb fiúja pedig drámaelméletet tanult Veszprémben, és sokáig könyvtárosként dolgozott, egyben a félhivatásos Ascher Oszkár Színpad tagja.

Az ételek és italok felszolgálása után megeredt a résztvevők nyelve. Egy erre az alkalomra írt, életpasztalatot és önróniát tükröző dalt énekeltek közösen és felszabadultan. A tanulói visszaemlékezések fókusza a tanárokról és az óravezetésükről szólt. Őszintén és felszabadultan beszéltek a múlttól. Minden említésre érdemes tanár megkapta a magáét! Hol gyengéd, hol erős iróniával és humorral elevenítették fel a tanórák és egyéb iskolai programok emlékezetes jeleneteit. Én is terítékre kerültem. Felidéztek, hogy számos órám azzal kezdődött, hogy hosszan meggyúrtem az arcomat, és őket kérdeztem arról, hogy hol is tartunk most. Azt is felidéztek, hogy hogyan buktattam le és szankcionáltam egyik osztálytársukat, aki egy nem létező fogalmazást olvasott fel a füzetéből.

Természetesen a drámás tárgyak óráira és oktatóira való visszaemlékezések voltak túlsúlyban. Sokan visszaidéztek a drámás vizsgákat, amely a megélés időszakában iszonyú kín volt, hiszen minden tárgyból – beszéd, mozgás ének drámajáték – félévente bemutatót kellett csinálni – de így utólag meghatározó élményként maradt meg bennük. Sokan felidéztek az évenkénti gálát, amit az iskola akkor a Bábszínházban vagy a Kolibri Színházban tartott meg, és hihetetlen verseny folyt azért, hogy ki kerül be szólistaként a darabba, és mely darabrészeket lehetnek részei a szülők, vendégek előtti nagy-nagy örömnepnek. Többen könnyek között emlékeztek az azóta – nagyon fiatalon – elhunyt Kovács Áronra, aki mindenkiből énekest tudott teremteni általa, hogy olyan dalt választott vagy írt neki, amely nagyon illett a személyiségéhez, és úgy kísért le zongorán, hogy még a kevésbé jó énekesek produkciója is élményszámba ment. A mozgást és táncot tanító nagy mágust, Uray Pétert is megidéztek, aki a félévi vizsgák előtt napok alatt a semmiből varázsolt izgalmas és látványos produkciót. Természetesen visszaemlékeztünk a vacsorán is jelenlévő Perényi Balázshoz fűződő élményekre; ő ma a legismertebb és legelfogadottabb középiskolai, illetve színészszakképzési drámatanár, aki akkor pályakezdőként, hihetetlen energiákkal és kreativitással megáldva, többek között a *Chicago* musicalt és a *Visszakérem az iskolapénzt!* előadásokat rendezte az osztály tanulóival. Ez utóbbi az Országos Diákszínjátszó Fesztiválon nemcsak fődíjat kapott, de egy ifjúsági műsor keretében, a Duna Tv műsorába is bekerült.

Az érettségi találkozó nem ért véget a kiskocsmában. A kemény mag még egy after partyt is bevállalt egy felhomályos pinceklubban. Velük tartottam. Végig azon meditéltam, hogy mit is szerettek ezek a diákok a középiskolás éveikben? Többeket sikerült szóra bírnom. A vallomásokból az a meghatározó élmény szűrődött ki, hogy itt olyan tanárokkal találkoztak – különösképpen a drámát oktatók körében –, akikhez minden gondjukkal feltétlen *bizalommal* fordulhattak. Akikről tudták, hogy az őszinteségükkel, fájdalmukkal, kételyeikkel nem élnek vissza. Érezték, hogy ezek a tanárok *szeretik őket! Öntörvényűségüket értékként kezelték!* Ez a bizalmi légkör és szeretet el nem múló érzésként maradt meg bennük. Ezért is ragaszkodtak a jubileumi osztálytalálkozóhoz.

Engedtessek meg a végére, hogy kissé érzélgős legyek! A bankett után a kora hajnali ködben bandukolva felidéződött bennem egy réges-régi évvégi gálaműsor finálédala. Több mint száz kamasz drámás énekelte teli torokból a *Szerelem első vérig* főcímű dalát: „*Itt vagyunk, ki tudja, kit ki hívott, mégis itt vagyunk, sokáig itt leszünk... Szárnyalunk, mint földre tévedt, égben járó angyalok, és néha szenvedünk. Álmodunk, a tények szürke tengerétől elfutunk, ezek vagyunk. Hiszen van még időnk, azért se változunk.*” Nekem akkor elszorult a torkom, és szemem sarkában a hívatlan vendégek is megjelentek.

Vagyunk. Nem változunk.

Kaposi József

„Féltés”

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

„A gyermeket mindig egy kizökkent vagy kizökkenőben lévő világra neveljük, mert ez az alapvető emberi állapot, amelyben halandó kezek teremtik a világot, hogy az egy határok közé szorított ideig halandók otthonául szolgáljon. A világ, mivel halandók hozzák létre, megkopik; és mivel folyamatosan változtatja lakóit, az a veszély fenyegeti, hogy hozzájuk hasonlóan halandóvá válik. Ha meg akarjuk óvni teremtőinek és lakóinak halandó sorsától, állandóan meg kell újítanunk. Egyszerűen úgy kell tehát nevelnünk, hogy ez a megújulás valóban lehetséges legyen, noha ezt persze sohasem lehet szavatolni. Reményünket a minden nemzedékkel megjelenő új válthatja valóra; ám éppen mivel reményünket csakis erre alapozhatjuk, lerombolunk mindent, ha olyan módon próbáljuk azt irányítani, hogy mi, az öregek mondjuk meg: milyen legyen. Az oktatásnak és a nevelésnek pontosan a minden gyermekben meglévő újdonság és forradalmiság kedvéért kell konzervatívnak lennie; meg kell őriznie ezt az újdonságot, és be kell vezetnie a régi világba, amely a következő nemzedék felől nézve minden forradalmi tett ellenére elévült, és közel jár a megsemmisüléshez.”

Hannah Arendt (1995): Az oktatás válsága [részlet].
In: Uő.: *Múlt és jövő között*. Osiris – Readers International,
Budapest, 181–203.